

**“YOSHLARDA SHUKRONALIK VA SABR FAZILATLARINI
SHAKLLANTIRISH MEZONLARI”*****Rasulov Xurshid Ravshan o'g'li****TATU Samarqand Filiali Kampyuter injinering Fakulteti talabasi**xurshidr04@gmail.com**+998943567481**Samarqand, Uzbekistan*

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar ongida shukur va sabr fazilatlarini shakllantirishning ahamiyati, diniy, axloqiy va ijtimoiy jihatlarini tahlil qilinadi. Shukur va sabr fazilatlarini nafaqat diniy e'tiqod nuqtai nazaridan, balki shaxsiy kamolot va barqaror hayot tarzi uchun ham muhim omil ekani ko'rsatib o'tiladi. Qur'oni karim va hadislar asosida ushbu fazilatlarining mohiyati yoritiladi, shuningdek, zamonaviy yoshlar tarbiyasida bu qadriyatlarni shakllantirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada oilaning, ta'lim muassasalarining va ijtimoiy muhitning roli alohida ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: shukr, sabr, yoshlar tarbiyasi, axloqiy fazilat, din, Qur'on, hadis, ijtimoiy muhit

Kirish

Bugungi globallashuv va tezkor axborot almashinuvi davrida yosh avlod tarbiyasi masalasi dolzarb muammolardan biriga aylangan. Ayniqsa, axloqiy-ruhiy yetuklik, ijobiy xarakter fazilatlarini shakllantirish orqali yoshlarni hayotda to'g'ri yo'lga yo'naltirish zarurati ortib bormoqda. Shunday yuksak fazilatlar sirasiga sabr va shukr kiradi. Ushbu ikki fazilat insonda irodaviy barqarorlikni, ichki xotirjamlikni, real hayotga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Islom dinida sabr va shukr inson komilligiga eltuvchi asosiy sifatlar sifatida talqin etiladi. Shukur – berilgan ne'matlarga nisbatan minnatdorlik hissi, sabr esa – qiyinchiliklarga chidam bilan bardosh berish qobiliyatidir.

Asosiy qism**Sabr va shukr fazilatlarining diniy va axloqiy asoslari**

Islomiy ta'limotda sabr va shukr fazilatlarini Allohning bandalaridan eng ko'p talab qilinadigan ichki sifatlar sirasiga kiradi. Qur'oni karimda "Al-Baqara" surasining 153-oyatida: "Ey mo'minlar, sabr va namoz bilan (Allohdan) yordam so'ranglar. Albatta, Alloh sabr qiluvchilar bilan birgadir" deb marhamat qilinadi. Bu oyat sabrning imon bilan chambarchas bog'liqligini bildiradi. Shuningdek, "Ibrohim" surasining 7-oyatida shunday deyiladi: "Agar shukr qilsangiz, sizga (yanada) ziyoda beraman...", bu esa shukrni faqat ibodat emas, balki baraka va ziyoda ne'matlar manbai sifatida ham tushuntiradi.

Axloqiy nuqtai nazardan sabr – insonning qiyinchiliklar, g'am-tashvishlar yoki sinovlar oldida mustahkam turishi, hayotdagi to'siqlarga bardosh berishidir. Shukr esa – insonning mavjud holatidan norozilik qilmasdan, minnatdorlik ruhida yashashi, hadya etilgan imkoniyatlarni qadrlashi demakdir. Bu fazilatlar nafaqat diniy, balki ma'naviy-axloqiy yetuklikka eltuvchi muhim qadriyatlar sifatida baholanadi.

Yoshlar ongida sabr va shukr fazilatlarini shakllantirish ehtiyoji

Zamonaviy jamiyatda yoshlarning dunyoqarashi shakllanish jarayoni ko'plab ichki va tashqi omillarga bog'liq. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy madaniyat, iqtisodiy bosimlar yoshlar ruhiyatida beqarorlik, norozilik, sabrsizlik, hattoki tajovuzkorlik hissini kuchaytirishi mumkin. Shunday sharoitda ularda sabr va shukr fazilatlarini shakllantirish – ruhiy barqarorlikni ta'minlash, hayotga ijobiy munosabatni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Islomiy ta'limotda sabr – mu'minning hayoti davomida bardavom bo'lishi kerak bo'lgan sifat sifatida tasvirlanadi. Hadislarda Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v) shunday deydilar: "Sabr — nurdir." (Muslim rivoyati 223). Bu rivoyat sabrning inson hayotini yoritguchi ichki nur ekanini anglatadi. Shuningdek, shukr fazilati ham nafaqat og'zaki minnatdorchilik, balki amalda Alloh ne'matlarini to'g'ri yo'lda ishlatish orqali namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda yoshlar orasida motivatsiya, ijobiy fikrlash, o'ziga bo'lgan ishonch kabi psixologik tushunchalar keng tarqalmoqda. Bularning barchasi sabr va shukr fazilatlarining zamonaviy ifodalaridir. Sabr – uzoq muddatli maqsadlarga

yetishish uchun qat'iyat bo'lsa, shukr – mavjud holatni qadrlab yashash, ruhiy muvozanatni saqlashdir.

Sabr va shukr fazilatlarini shakllantirishda oila, ta'lim va ijtimoiy muhitning roli

Yoshlar tarbiyasida asosiy yetakchi muhit – bu oila hisoblanadi. Ota-onaning o'z farzandlariga sabr bilan muomala qilishi, ularni shukr qilishga o'rgatishi – bu fazilatlarining amaliy shakllanishiga xizmat qiladi. Masalan, ota-onaning har bir og'irlikka bardoshli yondashuvi, ijtimoiy adolat haqida sabrli izoh berishi – bolalarning ongida sabrning qadrini erta anglashiga sabab bo'ladi. Shuningdek, ota-onalar farzandlari bilan ne'matlardan oqilona foydalanish, isrofgarchilikdan saqlanish borasida ham shukr fazilatini o'rgatishlari lozim.

Ta'lim tizimi esa bu qadriyatlarni nazariy jihatdan mustahkamlab beradi. Dars jarayonlarida, tarbiya soatlarida yoki sinfdan tashqari faoliyatlarda sabr va shukr mavzulariga oid diniy, ma'naviy va tarixiy manbalar asosida suhbatlar o'tkazish, yoshlarning ongida bu qadriyatlarni yoritishda muhim vositadir.

Bundan tashqari, ijtimoiy muhit – ayniqsa, do'stlar, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar orqali yosh ongiga bevosita yoki bilvosita ta'sir o'tkazadi. Ijobiy kontentlar, xalqaro miqyosdagi ilhomlantiruvchi hikoyalar, sabr va shukr fazilatlarini targ'ib qiluvchi ma'naviy-ma'rifiy ko'rsatuvlar bu jarayonda samarali vosita bo'lishi mumkin.

Xulosa

Yoshlar tarbiyasida sabr va shukr fazilatlarini shakllantirish – nafaqat diniy-axloqiy tarbiyaning, balki ruhiy barqarorlik va ijtimoiy uyg'unlikning ham muhim poydevoridir. Qur'oni karim oyatlari va Payg'ambarimiz (s.a.v) hadislarida sabr va shukr fazilatlarini inson hayotining ajralmas bir qismi sifatida talqin etadi. Bugungi kunda yoshlarning shaxsiy rivojlanishida bu fazilatlar ularga to'g'ri qaror qabul qilish, muammolarni yengib o'tish, o'ziga va atrofdagilarga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lishda katta yordam beradi.

Sabrli va shukronalik ruhida tarbiyalangan yosh har qanday sharoitda bardavom, mehnatsevar va shukrli bo'lib ulg'ayadi. Bunday yoshlar jamiyatning

ma'naviy poydevorini mustahkamlashda faol ishtirok etadilar. Bu jarayonda oila, ta'lim muassasalari va ijtimoiy muhitning o'rni beqiyosdir. Ular bu qadriyatlarni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham yoshlarga yetkazishi zarur.

Demak, sabr va shukr fazilatlarini yoshlar ongida shakllantirish milliy va diniy qadriyatlarimizga tayangan holda amalga oshirilsa, sog'lom, ma'naviy yetuk, barqaror jamiyatga zamin yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qur'oni karim. O'zbek tilidagi tarjimasi va sharhi. — Toshkent: «Hilol-nashr», 2021.
2. Imom Buxoriy. Al-Jome' as-Sahih (sahih hadislar to'plami). — Toshkent: «Movarounnahr», 2019.
3. Abdug'affor Qori. Islom axloqi. — Toshkent: «Sharq», 2018.
4. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Toirov Sh., Norbo'tayev B. Dinshunoslik. — Toshkent: TDYU nashriyoti, 2020.
6. Haydarov B. Islomda sabr va shukr tushunchasi. — «Din va hayot» jurnali, 2022, №2.
7. Xamidov N. Yoshlar tarbiyasida sabr va shukrning roli. — «Ma'naviyat», 2021, №1.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 3-fevraldagi PQ-4768-son qarori “Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish to'g'risida”.